

Κεφ. 1

- **Ποινικό δικονομικό δίκαιο** = το σύνολο των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν την διαδικασία εκείνη, με την οποία επιδιώκεται η πραγμάτωση με δικανική μορφή του συστασικού ποινικού δικαίου, χάριν και της εμπέδωσης της ειρηνικής έννομης τάξης
 - ✓ τακτοποίηση της κοινωνικής πραγματικότητας
 - ✓ από ειδικά ποινειακά όργανα (δικαστήρια) με ορισμένη διαδικασία και τυπούς (δίκη), που αποτυπώνονται σε ειδικούς νόμους (δικονομία)
 - ✓ αυτόματη πραγμάτωση = εκούσια εφαρμογή του από τους κοινωνούς = αφ' εαυτών συμμόρφωση των ποινών στις επιταγές / απαγορεύσεις των νομικών κανόνων συμπεριφοράς
 - α) πείθονται στην διδασχή του δικαίου
 - β) εκφοβίζονται από την κρατική δύναμη που το στηρίζει
- * εμπόδια → παθολογία της πραγμάτωσης του δικαίου
 - ↳ αμφισβήτηση του δικαίου
 - ↳ παραβάσεις = προσβολή του δικαίου (έτσι μόνο, στην ποινική δίκη)
- ↓
- κινητοποίηση της δικαιοδοτικής λειτουργίας της Ποινείας με τον εξοπλισμό της, προκειμένου → να αποκαταστήσει και να εξασφαλίσει αυθεντικά την απρόσκοπτη εφαρμογή των νομικών κανόνων συμπεριφοράς
- ↓
- 1. επίλυση / διακανονισμός των αμφισβητήσεων
- 2. επιβολή κυρώσεων για παραβάσεις (ως πραγμάτωση δευτερευόντων - κυρωτικών κανόνων του συνδιαδικτικού δικαίου, γιατί "το γενόμενο = η προσβολή ουκ αποχέχεται")
 - = οι πρωτεύοντες κανόνες επισύρουν κύρωση
- **Nullum crimen nulla poena sine processu**
 - = η θετική κύρωση της ποινής αποκλείεται να επέλθει μόνη της = κάποιος πρέπει να την επιβάλλει = η ποινή - ως βαρύτερη κύρωση, επικίνδυνη για τις ατομικές ελευθερίες - επιβάλλεται **μόνον από τον ΔΙΚΑΣΤΗ**
 - ✓ απαράδεκτη η αυτοδικία στα εγκλήματα και τις ποινές (όχι στην τύχη τιμώρηση)
 - ✓ μονοπώληση της ποινικής λειτουργίας από την Ποινεία (τρομερό όπλο στα χέρια του πανίσχυρου κράτους)
 - ↳ καταπολέμηση του εγκλήματος → τόνωση του δικαίου φρονήματος
 - ↳ καταπίεση συνειδήσεων ;
 - ✓ μόνον από κρατικά όργανα που παρέχουν ιδιαίτερες εγγυήσεις για αμερολήπτη και ασφαλή κρίση = από τους δικαστές, κατά την οργανωμένη και πειθαρχημένη μορφή της δίκης → **nullum crimen nulla poena sine processu** ! (θεμελιώδης αρχή του φραγκόφρονος πνεύματος στην ποινική δίκη)
 - ≠ άσκηση άναρχης βίας = εκδίκηση
 - ✓ δύσχερης η διάκριση συνδιαδικτικού και ποινικού δικονομικού δικαίου (παρασιότερα δεν διαχωρίζονταν → μονιστική θεωρία)

• ουσιαστικό και δικονομικό ποινικό δίκαιο

- ✓ αρχή "n.c.n.p.s.p." → οι προϋποθέσεις της ποινικής δίκης εμφανίζονται και ως προϋποθέσεις του εγκλήματος = τιμώρηση κάποιου για μια αξιόποινη συμπεριφορά του
= ίδιο αποτέλεσμα → ΕΙΤΕ λείπει κάποιο στοιχείο του εγκλήματος → ανεπιτρεπτό της τιμώρησης
→ ΕΙΤΕ λείπει κάποια προϋπόθεση της ποινικής δίκης

προβληματική η διάκριση ουσιαστικού / δικονομικού ποινικού δικαίου

- ✓ παλαιότερα δεν διαχωρίζονταν (μονιστική θεωρία → ως "αδιάσπαστη ενότητα")
✓ παράδειγμα: η παραγραφή των εγκλημάτων
→ ουσιαστικός λόγος που εξαλείφει το αξιόποινο της πράξης;
→ δικονομικό κώλυμα για την κίνηση και πρόοδο της δίκης;

πρακτική σημασία

= κατά πόσο θα ισχύσουν οι επιμέρους απαγορεύσεις που απορρέουν από το θεμελιώδες αξίωμα "n.c.n.p.s.p." (π.χ.: έγκληση, παραγραφή, δεδικοσμένο ... κλπ)

→ in malam partem αναλογία

→ αναδρομική εφαρμογή του συστηρότερου νόμου

(κρατούσα απόψη → δεν ισχύουν στο ποινικό δικονομικό δίκαιο)

→ αμφ. αν ισχύουν στις δικονομικές προϋποθέσεις:

1. αρχή "in dubio pro reo"
2. αρχή της προφορικότητας
3. αρχή της δημοσιότητας
4. αρχή της αμεσότητας

→ εσφαγμένη εφαρμογή / ερμηνεία

ουσιαστικής διάταξης → λόγος αναιρέσεως ≠ δικονομικές παραβάσεις)

→ έλλειψη ουσιαστικού όρου του αξιοποίνου → αθωωτική απόφαση / απαλλακτικό βούλευμα εν στενή έννοια

≠

έλλειψη διαδικαστικής προϋπόθεσης → το δικαστήριο απέχει και δεν ασχολείται με την ουσία της υποθέσεως*

* ενδεχομένως έως ότου πατηρωθεί η εξαίρετα προϋπόθεση → κίνηση ξανά της διαδικασίας

- ✓ ορίζεται ρητά από το θετικό δίκαιο = ο νόμος το ορίζει

* ασαφής η ρύθμιση του κ.π.δ. → προβάλλει:

1. ουσιαστικές ποινικές αποφάσεις → αθωωτικές
καταδικαστικές

2. αποχή από την περαιτέρω εκδίκαση → 2 ακόμα είδη οριστικών αποφάσεων:

- ✓ παλαιές απόψεις για την ανεύρεση κριτηρίου: Τζέρεκ, Beeling, Kaufmann - ορθότερη = "θα

εξηγητάτο η επιβολή / ή μη της ποινής αφο

το αν συντρέχει η -αμφιθετητούμενη ως προς την φύση της- προϋπόθεση, ακόμη κι αν υποθέταμε ότι η ποινή επιβάλλεται χωρίς δίκη;"

→ ναι → ουσιαστικός χαρακτήρας (παραγραφή, έγκληση, αμνηστία, εξωτερ. όροι αξιοποίνου

→ όχι → δικονομικός χαρακτήρας (δεδικοσμένο, δικαιοδοσία, αρμοδιότητα)

≠ αντίθετη η κρατούσα άποψη στην Γερμανία

* ιδιαίτερα όψη έχουν οι "προϋποθέσεις του προς κατηγορία δικαιώματος"

✓ κατά βαρύνοντα λόγο **ποινικός** τόνος του ποινικού δικονομικού δικαίου

- ↳ οι απαγορεύσεις από την αρχή "η.σ.η.ρ.σ.λ." ισχύουν γενικά επ' αυτού
- ↳ προσέγγιση ουσιαστικού-δικονομικού ποινικού δικαίου ως συνέπεια της αρχής "η.σ.η.ρ.σ.λ."
- ↳ προσβολή των εννόμων αγαθών του ποινικώς διωκόμενου, στον οποίον εφαρμόζονται οι πράξεις κρατικού καταναγκασμού (τιμή, υπόληψη, προσωπική ελευθερία, περιουσία... κλπ)

αυτές οι προσβολές και ο ισχυρός κανόνισμός της κοινωνικής υποστάσης και της νομικής θέσης του κατηγορουμένου (λόγω της ποινικής δίωξης και της εμπλοκής του στην ποινική διαδικασία έχουν τον χαρακτήρα **οιονεί προ-ποινής** στο έγκλημα που υποθετικά φέρεται να τέλεξε ο κατηγορούμενος)

↳ σκοπός των "μέτρων καταναγκασμού" της σύλληψης και της προσωρινής κράτησης :

- α. εξασφάλιση της δίκαιης τιμώρησης / αθώωση
- β. "κακό" ως αμέση προκαταρκτική αποδοκιμασία για την πράξη εγκλημάτων και την ικανοποίηση του τρωθέντος "περί δικαίου συναισθήματος των κοινωνιών"

• **διπλή λειτουργία των "μέσων δικονομικού καταναγκασμού"** (ως γενικό χαρακτηριστικό ορόσηρης της ποινικής δίκης)

↗ δικονομική
ουσιαστική-προποινική, με
ιδιόρρυθμη τιμωρητική
απόχρωση

* Γερμανός Νίτσε → "δικονομικές πράξεις διπλής λειτουργίας"
(επενεργούν σε 2 χώρους, έχοντας διπλό χαρακτήρα)

✓ οι δικονομικές πράξεις **οίμως** → είναι σωστό να απαλλασχούν από κάθε προ-τιμωρητικό φορτίο **και** να παύσουν να φέρουν τον χαρακτήρα "κακού"

✓ **παρ' όλ' αυτά** → η ποινική δίκη έχει θεσμοθετημένα από το θετικό δίκαιο τον χαρακτήρα αυτόν (ουσιαστικό-ποινικό)

συμπεράσματα

- οι απαγορεύσεις εκ του θεμελιώδους αξιώματος "η.σ.η.ρ.σ.λ." (ιδίως: η απαγόρευση της αναβολής και της αναδρομικής εφαρμογής) → θα πρέπει να ισχύσουν γενικά και στον χώρο του ποινικού δικονομικού δικαίου, **εφόσον** αφορά την χειροτέρευση της θέσης του κατηγορουμένου
- γενικά η ερμηνεία των ποινικών δικονομικών νόμων θα πρέπει να προσανατολιστεί προς το αξίωμα "in dubio pro mitiore" = "in dubio pro libertate", όπως ισχύουν στο ουσιαστικό ποινικό δίκαιο (επιεικέστερη μεταχείριση του κατηγορουμένου)

διαφωνία της κρατούσας γνώμης

→ πάνω στον ποινικό χαρακτήρα του ποινικού δικονομικού δικαίου θεμελιώνονται **2 αρχές** που πρέπει να διέπουν τις πράξεις δικονομικού καταναγκασμού, και γενικά τις πράξεις και αποφάσεις που επιβαρύνουν την θέση του κατηγορουμένου και παγώνουν έννομα αγαθά του / ή του φέρνουν εγγύτερα στο ενδεχόμενο καταδίκης :

1. αρχή της αναλογικότητας

- ↳ πλέον διακηρύσσεται πανηγυρικά στο Σ 25 § 1
- ↳ κάθε περιορισμός πρέπει να συντελείται με σεβασμό της αρχής αυτής
- ↳ αποτελεί περιορισμό των περιορισμών των θεμελιωδών δικαιωμάτων
- ↳ περιλαμβάνει 3 επιμέρους αρχές

α) "αρχή της προσφορότητας" = θεμιτά είναι μόνον εκείνα τα περιοριστικά μέτρα που είναι πρόσφορα και κατάλληλα για την επίτευξη του -επιδιωκόμενου από αυτά- σκοπού

β) "αρχή της αναγκαιότητας" = θεμιτά είναι μόνον εκείνα τα περιοριστικά μέτρα που είναι αναγκαία, είτε ως μόνα / είτε ως ηπιότερα από τα περισσότερα πρόσφορα μέτρα που διατίθενται

γ) "αρχή της αναλογικότητας εν στενή έννοια" = θεμιτά είναι μόνον εκείνα τα περιοριστικά μέτρα, των οποίων η βαρύτητα βρίσκεται σε μια παραδεκτή αναλογία με την σπουδαιότητα του συγκεκριμένου επιδιωκόμενου σκοπού ("αρχή του κράτους δ.")
μεταξύ

των συγκεκριμένων πράξεων οικονομικού καταναγκασμού και του εγκλήματος που υποτίθεται πως προκαλεί

* τα μέτρα να διατάσσονται με φειδώ

* παλαιότερα αμφισβητείτο η αρχή αυτή

2. η αρχή του προσήκοντος βαθμού υπονομίας / ή δύναμης των ενδείξεων (ή αρχή αναλογικότητας)

= όσο βαρύτερο είναι το μέτρο του καταναγκασμού και όσο πιο κοντά φέρνει η σχετική διαδικαστική πράξη το ενδεχόμενο της καταδίκης → τόσο εντονότερος πρέπει να είναι ο "βαθμός υπονομίας" (= η δύναμη των ενδείξεων) για τέλεση εγκλήματος (ως προϋπόθεσ. στη της επιβολής του καταναγκασμού) και τόσο μεγαλύτερη προσοχή πρέπει να αποδίδεται στην in concreto διακρίβωση του εν λόγω βαθμού

↳ εγκλήματα μικρής βαρύτητας / κακούρηγμα & πλημμέλημα αρμοδιότητας του τριμελούς πλημμελειοδικείου (43, 47) / έκδοση παραπεμπτικού βουλεύματος / προσωρινή κράτηση (282) / σωματική έρευνα σε τρίτα πρόσωπα (257)

↳ διαβαθμίσεις

• η έρευνα της προσωπικότητας του κατηγορουμένου στην ποινική δίκη

= προσαρμογή της ποινικής μεταχείρισης στην ιδιοσυσχυσία της προσωπικότητας του συγκεκριμένου δράστη = εξατομίκευση της ποινής

✓ π.κ. 79

✓ σκοπός → ειδική πρόληψη των εγκλημάτων

✓ προϋποτίθεται η γνώση της προσωπικότητας του εγκληματία, που αποκτάται με την έρευνα: αυτή, διεξαχόμενη κυρίως στο πλαίσιο των διανωστικών φάσεων της ποινικής δίκης → προσλαμβάνει ένα "προσωπικό χρώμα" (προδικασία, διαδικασία στο ακροατήριο)

✓ 239§2 → παρότι αναφέρεται μόνο στον σκοπό της ανακρίσεως, αποτελεί μια γενική αρχή της ποινικής δίκης

✓ απαραίτητη είναι η παρουσία του στο ακροατήριο, όπως την παρέβαλε μέχρι πρότινος το ποινικο-οικονομικό μας δίκαιο *

* σήμερα αυτό έχει περιέρχως αλλοιωθεί

✓ όμως → στην πραγματικότητα: η διερεύνηση της προσωπικότητας δεν μπορεί να συντελεστεί ούτε κατά την προδικασία, ούτε κατά την επ' ακροατηρίω διαδικασία, που κατατείνουν στην διακρίβωση της ενόχής ή της αθωότητας του κατηγορουμένου, γιατί στην εξατομίκευση της ποινικής μεταχείρισης ενδιαφέρει μόνον ο αποδεδειγμένος ένοχος, όχι και ο κατά τεκμήριο αθώος κατηγορούμενος → η έρευνα θα αποτελούσε αδικαιώτη προενοχή της ιδιωτικής εφάρμας του κατηγορουμένου (που τεκμαίρεται αθώος) και θα έβαλπε σοβαρά την διοίκηση της αλήθειας. ορθότερο → κατάληξη της ποινικής δίκης σε 2 φάσεις: 1. διάγνωσης της ενόχής
2. επιμέτρηση της ποινής (→ εδώ η έρευνα της προσωπικότητας του αποδεδειγμένου πλέον ενόχου)